

ma en un escrit de 996 i com a «comma de *olla freita*» en 1133. — ¹¹ La forma amb *-ll-* deu ser molt antiga i general; és dubtós que la grafia *ola* que figura en alguns escrits antics representi la lateral simple *l*; notem que en l'esmentat document de 1162 ⁵ de l'inicial hom escriu *baril* per *barril*, i en el de 1239 no s'usa el dígraf *-ll-* i hi trobem formes com *tovalons*, *tovalés*, *balesta* etc. — ¹² Notem la definició del *DAC* Esp. ac. 3: «remolino que forman las aguas de un río en ciertos parajes»; apareix ja en *DAut.* Balari, *Orig. Hist.* esmenta *La Olla de Bolarque* com a nom d'una cascada no molt lluny de Zorita de los Canes, i *Las Ollas* en les muntanyes de Burgos en el punt on diversos rieres i torrents formen el riu Besga (2.ª ed., 1964, I, 184). El mot és conegut també en aragonès: PAsso defineix *olla* com «gorga, remolino que hace el agua en una oquedad por donde pasa la corriente»; JCoromines (1965) registra a Sarvisé (Alt Aragó) *la Olla de Muro*. Pel portuguès, notem trasm. *ola* «redemoinho na água, espécie de funil que esta faz» (*RL* v, 98); altres testimonis d'aquesta acc. en *RL* xxxiii, 236-38. — ¹³ Mistral, *TdF*, s. v. *oulo* esmenta *lis Oulo dóu Diable*, nom d'un gorg a Alts Alps, *lou gourdis Oulo*, nom d'un barranc del mont Ventoux, *La Font de l'Oulo* a Vaucluse; notem a més bearn. *oule* «bassin ou cirque dans la montagne» (Palay). — ¹⁴ En un escrit de venda d'unes terres de 1099 d'Organyà hom llegeix: «vindimus que tibi --- alio linar qui est ad ipsa *olla* --- et ipso alio linar qui est ad ipsa *olla* affrontat de I. part in linar de Mir Bonus-homo» (*BABL* viii, 544). Balari, *l. c.* I, 183-84, indica que en un escrit de 965 de Vallfogona de Ripollès hom es refereix a un torrent que «discurrit per ipsa *olla*», i cita a més aquest ex. de 1142 del bisbat d'Elna: «et pervenit in collo Eusebii deinde in ipsa *olla* et inde ascendit in rivo Sambuca»; dóna un altre ex. de 1097, i altres en diminutiu: *Olleta del gorch negre* d'un escrit de 1245, de la parroquia de Sant Pere de Cercada (Sta. Col. de Farnés), que figura en l'acte de consagració de la mateixa església com *olletam de gurgite nigro*. — ¹⁵ Cf. a Montserrat (Alt Pallars), 1963, JCoromines va registrar *les olles* 'tolls' com a nom genèric, però *Toll de l'Òlla* com a nom de lloc; segons sembla el subjecte ja no coneixia bé el mot com a usual en la llengua. — ¹⁶ A Serrallonga (Vallespir), JCoromines va anotar *Camp de les Olles* (1959), però com li van explicar en aquest cas el nom es deu al fet que en el dit lloc s'havien trobat olles amb ossos. — ¹⁷ El capbreu de 1560 d'aquesta localitat el situa «ab lo flum de Pontiró», i en un altre passatge l'anomena *Gardolles* i en un tercer passatge *Garçolles*, formes que mostren dissimilació vocàlica de *o - o* com a *a - o*, i l'eliminació de la segona *s* de *Gorg-ses-Olles* (JCoromines, *EntreDL* II, p. 129). — ¹⁸ JCoromines (1935) així el va sentir dir als subjectes de St. Sadurní d'Osormort, Montseny, Folgueroles, Roda de Ter, Sta. Eulàlia de Riuprimer, Malla, i Vilalleons. ¹⁹ JCoromines va registrar *ollers* a Alfara de la Bar. ⁶⁰

com a nom ètnic dels habitants de Torres-Torres (Baix Pal., Val.). — ²⁰ *DAG.* esmenta dos pobles amb aquest nom, un a la prov. de Girona i un altre a Tarragona. — ²¹ *L'Olleria* és nom d'un poble a la Vall d'Albaida.

Ollaó, V. *oixque Olm*, *olmar*, V. *om Olmesc*, V. *mesc Olmet*, *olmissa*, *olmisser*, V. *om Olna*: aquest mot apareix com a nom d'una peça d'artilleria en els inventaris de la Drassana de Barcelona, 1489, que ha reproduït E. Moliné en la seva edició del *Consolat* (pp. 369-73): «una gaueta de fusta ab 41 pilotes de ferro e una baldà de ferro grossa de bombardà e altres 4 baldes de ferro xiques e 2 perns de ferro, e un gran *olna* xich e una vola de ferro pera bombardà» (p. 370); però evidentment hi ha un error en la transcripció a judicar per «un gran *olna* xich» poc comprensible.

OLOR, f., del ll. vg. OLOR, -ORIS (cl. ODO) id.¹ □ 1.ª doc.: Llull etc.

OLOR va deixar descendència en totes les llengües romàniques, llevat del portuguès i el romanès: castellà *olor*, oc. ant. *olor* (mod. *oulour*, bearn. *aulou*), fr. ant. *olor* i it. ant. *olore*, *a(u)lore* (que foren reemplaçats pels cultismes *odeur* i *odore* respectivament). En català *olor* sempre ha estat usual, però la llengua literària medieval va mostrar una preferència notable a la forma sàvia *odor* (i al verb *odorar* en lloc d'*olre*, veg. infra).

En Llull trobem *olor*: «--- sentir les *olors* de les flors ---» (*Contempl.*, 39, 16), però normalment *odor*: «--- les suaus *odors*, Sényer, que los hòmens senten ---» (ib., 39, 17), «--- bones *odors* ---» (ib., 39, 18, i també en *Blanq.* I, 157.16; *Merav.* III, 16.23; 17.3); *holós* (= *olors*) en Reixac, *Questa*, p. 181.38, però *hodós* (= *odors*), p. 12.17; en Eiximenis: «lo lleó sentí la oca que havia bona *olor*» (*Faules*, *NCl.* VI, 152.9; un altre cop 152.22), però: «E tan bona *odor* ix d'aqueix fust que serrats!» (ib., 109.1; un altre ex., 109.9); Aversó inclou només *odors* (*Torcim.*, 1556, 9), i StVicentF també sembla haver usat sols aquesta forma: «odorar bons [sic] *odors* (quiny plaer!)» (*Sermos* I, 173.1), «--- li roman la *odor* ---» (ib., 160.29). Durant el S. xv *odor* es fa menys freqüent en textos literaris i ja no apareix després; ² JRoig empra sols *olor* (2391, 2716, 9182, 9318 etc.) i *oldre* (veg. infra), i OPou, *TbPu.* (1575) ens dóna: «*Olor*: Odor, -is», «*Oltre* y sentir lo *olor* de les flors», «Traure *olors*: Profere odores», «Donar *olor*», «Tenir mal *olor*», «No poder sufrir lo mal *olor* de la boca de algú» (p. 296). Notem que igual que OPou donen el mot en gènere masculí les altres fonts lexicogràfiques posteriors (*DTol.*, Lacav., Belv. 1805, Lab. 1839, *DFgra.*, Escrig etc.), però aquest ús no s'ha generalitzat i el llenguatge comú i també el literari el rebutgen com a castellanisme.³ Una variant *aulor*, amb la diftongació de la *o*- inicial atona, és molt estesa en el llenguatge vulgar de tot el territori. En l'aspecte semàntic notem l'acceptació de 'perfum' ja en Busa-Nebr. (1507) i en *TbPu.*